

FÖRETAGAROMBUDSMANNEN

Stiftelsen Den Nya Välfärden
Danderydsgatan 10
Box 5625
114 86 Stockholm

PROMEMORIA

Datum 2005-10-20
Ärende FO 2005-009
PM nr 2 (slutlig bedömning)
Utredare Mårten Hyltner

Utredning avseende riksdagens implementering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/14/EG av den 11 mars 2002 om inrättande av en allmän ram för information till och samråd med arbetstagare i Europeiska gemenskapen

Bakgrund

Enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (MBL) har svenska arbetsgivare sedan länge en långtgående informationsskyldighet gentemot arbetstagarorganisationer med vilka de har kollektivavtal. Med anledning av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/14/EG av den 11 mars 2002 om inrättande av en allmän ram för information till och samråd med arbetstagare i Europeiska gemenskapen (Direktivet) har det införts en 19 a § i MBL.

Enligt denna bestämmelse, som trädde ikraft den 1 juli 2005, skall en arbetsgivare som inte är bunden av något kollektivavtal alls fortlöpande hålla arbetstagarorganisationer som har medlemmar som är arbetstagare hos arbetsgivaren underrättade om hur verksamheten utvecklas produktionsmässigt och ekonomiskt liksom om riktlinjerna för personalpolitiken.

Informationsskyldigheten har därmed utvidgats till att omfatta även arbetsgivare som inte har något kollektivavtal. Informationsskyldigheten för dessa arbetsgivare är visserligen inte riktigt lika långtgående som den för arbetsgivare med kollektivavtal, men den kan vara nog så betungande.

Enligt Direktivet, som ligger till grund för 19 a § MBL, kan medlemsstaterna välja att inte tillämpa de nya bestämmelserna på företag med färre än 50 anställda eller driftställen med färre än 20 anställda.¹ Detta på grund av att de regler som sätts upp även bör syfta till att undvika sådana administrativa, ekonomiska och rättsliga förpliktelser som kan motverka etablering och utveckling av små och medelstora företag.²

¹ Direktivet, Artikel 3

² Se Direktivets ingress, punkten 19

Företagarombudsmannens bedömning

I förarbetena till den nya 19 a § MBL anges att LO, TCO, Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, Företagarna och Svenska Transportarbetareförbundet alla ansett att införandet av 19 a § MBL inte varit nödvändigt för att uppfylla Direktivets krav. LO och TCO har dessutom anfört att 19 a § MBL kan få till följd att den svenska arbetsmarknadsmodellen försvagas.³

Enligt regeringens bedömning krävdes dock 19 a § i MBL för att Sverige skall uppfylla sina förpliktelser enligt Direktivet. Därigenom har tusentals svenska småföretag som inte har kollektivavtal men väl fackligt anslutna anställda fått en ny formell administrativ börda med ökade administrativa kostnader som följd.

Småföretagen måste överväga vilka händelser i företaget som föranleder informationsplikt. Vidare måste tid avsättas för förberedelse av informationsutlämnandet. Viss tid åtgår sedan till informationsdistributionen.

I mindre företag är det sannolikt företagaren själv som får utföra detta arbete och stå för informationen. En information som kanske delvis getts tidigare i muntlig form men som nu även måste formaliseras och dokumenteras för att undvika eventuella rättsliga tvister om huruvida informationen verkligen lämnats.

Dessa aktiviteter genererar i sig kostnader för företagen. Enligt Näringslivets Regelnämnd kan kostnadsökningen uppskattas till mellan 75 och 150 miljoner kronor per år. Någon annan beräkning av den kostnadsökning införandet av 19 a § MBL medför för de svenska småföretagen förefaller inte ha gjorts.

Av Direktivet framgår att EG förutsett att de lagar och regler som antas i anledning av direktivet kan komma att utöka företagens administrativa, ekonomiska och rättsliga förpliktelser och därmed motverka etablering och utveckling av små och medelstora företag. Direktivet behöver därför endast tillämpas på

- a) företag som i en medlemsstat sysselsätter minst 50 arbetstagare, eller
- b) driftställen som i en medlemsstat sysselsätter minst 20 arbetstagare.⁴

³ Prop. 2004/05:148, *Utvidgad rätt till information för arbetstagarorganisationer*, s. 14

⁴ Artikel 3, Direktivet

I svensk arbetsrättslig lagstiftning finns, såsom Arbetsdomstolen har framhållit, ett flertal tröskelbestämmelser. Till exempel finns sådana bestämmelser i 4 § lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, i 22 § lagen (1982:80) om anställningsskydd och i 11 och 13 §§ jämställdhetslagen (1991:433).

Av propositionen framgår att Arbetsgivarverket ansåg att man borde ha använt sig av direktivets möjlighet att införa tröskelbestämmelser för att undvika så kallad överimplementering, det vill säga att i svensk lagstiftning gå utöver vad direktivet kräver.⁵ Vidare framgår att även Svenskt Näringsliv, Bankinstitutens Arbetsgivarorganisation (BAO), Näringslivets Regelnämnd och Företagarna varit av uppfattningen att Direktivets möjlighet till tröskelvärden borde ha använts.⁶

Vid implementeringen av Direktivet har lagstiftaren alltså infört en bestämmelse som stora arbetstagarorganisationer, såsom LO och TCO, ansett onödig och skadlig. Detta har man gjort utan att använda de tröskelvärden som Direktivet tillåter och som stora arbetsgivarorganisationer, såsom Arbetsgivarverket, Svenskt Näringsliv, Bankinstitutens Arbetsgivarorganisation och Företagarna, har förespråkat. Därmed har lagstiftaren, till nackdel för svenska företagare, gjort precis det som Arbetsgivarverket varnat för, nämligen överimplementerat Direktivet.

Det är sannolikt att en stor del av övriga EU-länder kommer att tillämpa tröskelvärden för informationsplikten.⁷ Lagstiftarens beslut att inte använda tröskelvärden i Sverige kommer därmed sannolikt att innebära en konkurrensnackdel för svenska företag i förhållande till företag etablerade i andra EU-länder. Med beaktande av den ökade rörligheten på den europeiska tjänstemarknaden är detta särskilt allvarligt.

Sammanfattningsvis anser Företagarombudsmannen att riksdagens beslut att inte använda tröskelvärden vid införandet av 19 a § MBL utgör en anmärkningsvärd brist i det svenska företagarklimatet.

Företagarombudsmannen verkar, på initiativ av Stiftelsen Den Nya Välfärden, för ett bättre företagarklimat i Sverige. Arbetet sker genom utredning och publicering av konkreta exempel på brister i företagarklimatet. Företagarombudsmannen har en

⁵ Prop. 2004/05, s. 24

⁶ A.a., s. 22

⁷ Se till exempel prop 2004/05:148, s. 23 angående Danmark och Norge

styrelse bestående av företagare, ekonomer och publicister som på ideell basis leder verksamheten. I bedömningen av förevarande fall deltog Tommy Adamsson, Patrik Engellau, Lars I W Jansson, Monica Werenfels-Röttorp och Edward Waller.